Bölüm
27

AİLE HEKİMLİĞİNDE SAĞLIKLI ÇOCUK BAKIMI VE İZLEMİ

Aysun ALBAYRAK[1]

Sağlam çocuk izlemi sadece sağlıklı çocuklara verilmesi gereken bir hizmet değil tüm çocukların büyüme ve gelişmelerinin izlendiği sağlıklı büyümenin takip edildiği, aşılarının ve ailenin sağlık konusunda eğitimi gibi koruyucu hekimlik hizmetinin sunulduğu bir çocuk sağlığı izlemi hizmetidir. Bu nedenle birinci basamak çocuk sağlığı ve hizmetinin temelini oluşturmaktadır. Bu hizmetten oluşan hak TBMM nin 1995 yılında kabul ettiği yasa ile sabittir.

Hastalık belirtileri göstermeyen, kronolojik yaşına uygun bir bedensel büyüme ve fizyolojik gelişme gösteren, ruh ve zeka gelişimi gelişim basamaklarına uygun olarak büyüyen çocuğa sağlıklı çocuk denir. Sağlıklı çocuk izlemi doğumla başlar; ergenlik sonuna kadar devam etse de bazı kaynaklarda anne baba eğitimini de içerdiğinden prenatal dönemde başladığı düşünülür.

Sağlam çocuk izleminde aile hekiminin izlem sırasında izleyeceği basamaklar şunlardır;

1) Görüşme ve öykü
2) Aile, çevre, çocuk ilişkisi gözlemi
3) Fizik muayene, gelişimin değerlendirilmesi
4) Taramalar
5) Aşılama
6) Sağlık eğitimi ve danışmanlık
7) Annenin soruları ve özetleme
8) Randevu belirleme

ÖYKÜ

İlk başvuruda prenatal riskleri, natal ve soygeçmiş ile ilgili ayrıntılı öykü alınmalıdır. Rutin kontrollerde son başvurusundan itibaren yaşanan durumlar görüşülmelidir. Çocuğun izlem şemasında bakılacak programa göre sorular sorulmalıdır. Aile ile yapılan görüşmede sorular açık uçlu olmalı, ebeveynin anlayabileceği bir dil kullanılıp genel sorular olmalıdır. Bebeğiniz nasıl besleniyor? Gelişimi nasıl? İşitmesi nasıl? Okul çağında ise okul başarısı sorulabilir.

Anne sütü ile beslenme, ek gıdaya geçiş zamanı, alıyorsa formula mamanın hazırlanma şekli, vitamin/ mineral desteği, büyük çocuklarda aşırı tuzlu fastfood beslenme şekli, karbonhidrat alımı sorgulanmalıdır. Besin alımındaki yanlışlıklar aileye seçenekler sunularak düzeltilmelidir.

GÖZLEM

Çocuğun anne baba yada bakıcı ile iletişimi, çevreye olan ilgisi kaygıları sosyal iletişimdeki aksaklıklar sorulara verdiği cevaplar gözlenmelidir. Çocuk ihmali, fiziksel duygusal şiddet gözlenmeli; bakımsız bebek, ilgisiz anne ve ebeveyn ile çocuk arasındaki sert tavıra dikkat edilmelidir.

Fizik muayene

Her rutin kontrolde fizik muayene şikayeti olup olmadığına bakılmaksızın tam bir fizik muayene yapılmalıdır. Antropometrik ölçümleri yapıl-

[1] Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı, Düziçi Devlet Hastanesi, dr.aysuny@gmail.com

biçimde anlatılmaya çalışılmış, birinci basamakta hizmet veren aile hekimleri için hazırlanmış olup Sağlık Bakanlığı Bebek, Çocuk, Ergen İzlem Protokolü ışığında hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pediatri, muayene, aşı, izlem

Kaynaklar

1. Gökçay,G.,Aksakal,M.T.(2017). Çocuk Sağlığı İzlem İlkeleri. Gülbin Gökçay, Ufuk Beyazova (ed). İlk Beş Yaşta Çocuk Sağlığı İzlemi içinde (s.3-15).İstanbul-Nobel tıp kitabevi.
2. T.C. Sağlık Bakanlığı Neonatal Tarama Programı Genelgesi 2014/7 (30.08.2019 tarihinde http://thsk.saglik.gov.tr/Dosya/mevzuat/genelgeler/ntp_2014_genelge.pdf adresinden ulaşılmıştır).
3. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Bebek, Çocuk, Ergen İzlem Protokolleri. Ankara 2018 (08.09.2019 tarihinde http:// https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cocuk_ergen_db/dokumanlar/yayinlar/Kitaplar/Bebek_Cocuk_Ergen_Izlem_Protokolleri_2018.pdf adresinden ulaşılmıştır).
4. Ulusal Yenidoğan İşitme Taraması Uygulama Rehberi (30.08.2019 tarihinde http://cocukergen.thsk.saglik.gov.tr/dosya/mevzuat/ulusal_yenidogan_isitme_taramasi_m/2014_ yenidogan_isitme_taramasi_uygulama_rehberi_.pdf adresinden ulaşılmıştır).
5. Sean P. Donahue, MD, PhD, FAAP, Cynthia N Baker, MD, FAAP, Commıttee On Practice And Ambulatory Medicine, Section On Ophthalmology, American Association Of Certified Orthoptists, American Association For Pediatric Ophthalmology And Strabismus, American Academy Of Ophthalmology. PEDIATRICS Volume 137, number 1, January 2016 (08.09.2019tarihinde http://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/137/1/e20153597.full.pdf adresinden ulaşılmıştır).
6. Kusters DM, Beaufort CD, Widhalm K,et al.Paediatric screening hypercholesterolaemia in Europe. Arch Dis Child 2012;97:272-276 (08.09.2019 tarihinde https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/27358/1/Arch%20Dis%20Child-2012-Kusters-272-6.pdf adresinden ulaşılmıştır).
7. Lai MC, Lombardo MV, Baron-Cohen S. Autism. Lancet. 2014 Mar 8;383(9920):896-910. Epub 2013 Sep 26.(08.09.2019 tarihinde https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24074734 adresinden ulaşılmıştır).